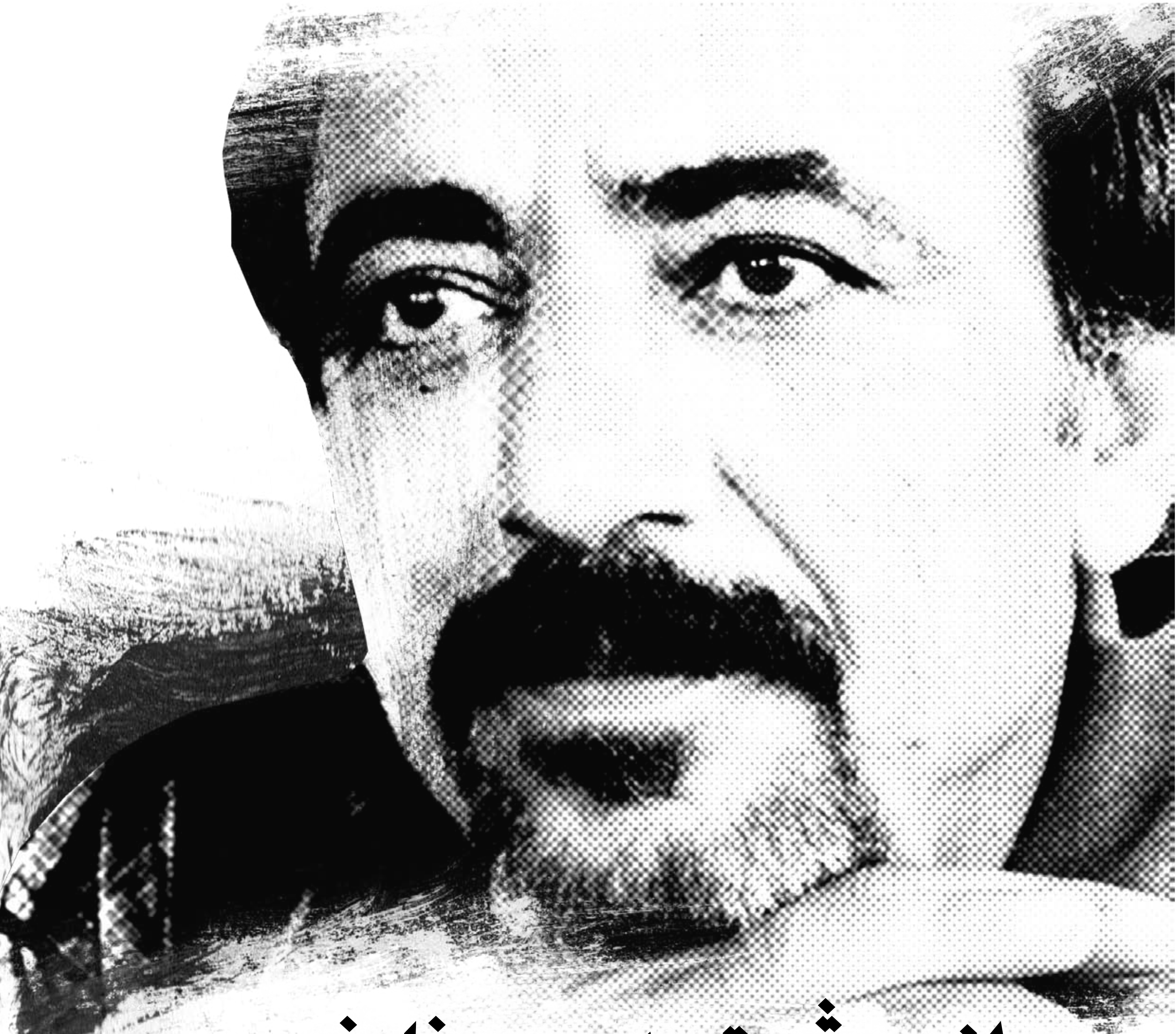

رازی پشت پەردەی نارنجی

عەتا نەهایی

ئەڵێ: «وادیار بوو دەمێکە بێ چاوەڕوانی دەرفەتێک بن غیرەت و پیاوەتیی خۆیان بنوێنن. ئەویش وەها نواندنێک کە ساڵان و مانگانی لەوەدواش وەبیر خۆیان و یەکتری بهێننەوە. لە مەیدانی گەڕەک، یان لە چایخانە و بەردوکان و تەنانەت لە شەوگەڕ و دیدەنیشدا بە سەربەرزییەوە بۆ یەکتری بگێڕنەوەو لەملاو لەولاش، لە هەرشوێنێک کەسێک خۆی بەکوشتنی فاسقی دوورە خزمێکییەوە هەڵکێشی، کەسێک باسی

سەربڕینی خوشکێکی هەڵخلیسکاو و خەتاکاری بکا، یان کەسانێک لە دەرکردنی بەچلەی زستانی بنەماڵەیەکی سووک و ترۆ لەشار و گەڕەکەکەیان بدوێن، ئەمانیش نەقلێکیان بۆ گێڕانەوە پێبێ.» ئەڵێ: «وادیاربوو مووی یەکە یەکەیان پێکەوە هەڵپڕووزاندبێ یان لە شەوی پێشترەوەو بگرە شەوان و ڕۆژانی پێشترەوە ڕەنگی وەها ڕاسان و بزوتنەوەیەکیان ڕشتبێ، لە چاوترووکانێکدا چی نێرینەو پیاوی گەڕەکە لەبەر یەکێک لە ماڵەکاندا کە تاقە ژووری نهۆمی سەرووی بەدەست مامۆستایەکی گەنج و ڕەبەنی قوتابخانەوە بوو کۆبوونەوە. نەک کۆبوونەوەیەکی ئارام، کۆبوونەوەیەکی توندوتیژ. هەموویان تووڕەو تووتڕکەسەر تێڵا و گۆپاڵی ئەستوور و گاکوژیان پێبوو. شان بە شانی یەکتر وەستابوون و سەریان بەرەو تاقە پەنجەرەی ژووری مامۆستا هەڵبڕیبوو. لەگەڵ بەرزکردنەوەو جارناجاریش ڕاوەشاندنی تێڵاکانیان ناحەزو جوێنیشیان ئەدا. بە من، کە لە ژوورەکەم لە پشت پەنجەرەوە، بە دزی و سەرەتاتکێ لە درزی پەردەی دادراوەوە سەیرم ئەکردن.» ئەڵێ : «هەرچی بیرم ئەکردەوەو مێشکم سنگ و سووژن ئەدا کەسم لێ نەئەناسینەوە. ڕوومەتی سوورهەڵگەڕاو و چاوی دەرپەڕیو و نیگای تووڕە و شەڕخێویانم وەبیر نەئەهاتەوە. ئەتگوت خەڵکی گەڕەک نەبوون. ئەو پیاوانەکە ئەمناسین و لە ماوەی ئەو ساڵەدا کە چووبوومە گەڕەکەکەیان دیبوومن. خەڵکێکی لارەمل کە بەیانیان لەگەڵ خۆرکەوتن لە ماڵەکانیان ئەهاتنە دەر و عەسرانیش ماندوو مردوو ئەگەڕانەوە. لە کۆلان و ڕێبازدا شەرمن و ڕەنگپەڕیو سڵاوێکیان ئەکردو نەوەک تیژ، سووک تێئەپەڕین.» ئەڵێ: «بڕوام نەئەکرد ئەو خەڵکە بەستەزمانە لە بەیانییەکی ساردی پاییزیدا لەپڕ ئاوا شێر بووبێتن. ئاوا یاخی و تووڕە کە بیانەوێ دەرکەی ماڵی دراوسێکەیان لەگرێژەنە بهێننەدەر. دەرکەی ماڵی پیرێژنێکی هاوگەڕەکیان کە لە دوو ژووری نهۆمی خواروو ئەژیا.» ئەڵێ: «ترسابووم؟ دیارە کە ترسابووم . ترس چییە، زراوم تۆقیبوو. هەموو ئازای لەشم وەک بی، وەک شۆڕەبی کە با یاڵ و پۆپی وەشەکێنێ، ئەلەرزی.»

ئەمانە بە من ئەڵێ و ساڵانێک بەر لە ئێستاش ئەمانەی بە خاتوون گوتبوو. خانمی گەنجی ئەو چیرۆکە کە قەراربوو بینووسێ یان نووسیبووی و خاتوون لە دەلاقەی یەکەم ڕستە، یان ڕەنگە یەکەم وشەی چیرۆکەکەیەوە هاتبووە دەر. نیوەشەو بوو. ئەو پێی وابوو خەون ئەبینی، خەونی خاتوون. کراسێکی سپیی ئاودامێنی لەبەردابوو. گوڵ و کەنێرەی کراسەکەی بەدەزووی زیو چنرابوو. وەک کراسی بووک. خۆشی لە بووک ئەچوو. بووکێکی جوانی خەمباری تورێنراو... خاتون هەراهەرای ئەو پیاوانەی ئەبیست کە لە دەرەوەی ماڵەکە، لەبەردەرکە کۆببوونەوە. گوێی لە جوێن و هەڕەشەو گوڕەشەشیان بوو، بەڵام نەئەترسا. هیچ نیشانەیەکی ترس بە ڕوومەت و چاوەکانییەوە دیارنەبوو. چاوی لە ئەو بوو. ئەو لەمدیو پەنجەرەی ژوورەکەی، نەوەک لە پشت پەردە، پاڵی بەدیوارەکەوە دابوو. هەموو ئازای لەشی وەلەرزین کەوتبوو. شانی کز و داهێزراوی و دەستەکانی کە بەملاولایدا بەرببوونەوە و بە دیوارەکەوە نووسابوون. ئەژنۆکانیشی. خاتوون ئەیدی. ڕەنگی پەڕیوی رووخساریشی ئەدی. جووڵەی توندی پێڵووەکانی و لەرەی لێوی

و تەنانەت قرچە قرچی دانەکانیشی ئەبیست. خەم دایگرتبوو. خەمی ئەو بینین و بیستنە. خەمی ئەو ترس و تۆقینە رووت و عوریانە. ئەو تێگەیی بەڵام هیچ هەوڵێکی بۆ شاردنەوەی ترسەکەی نەدا. گوتی: «ئەترسم. ئەری ئەترسم. هەر لە بەیانیی یەکەم رۆژەوە لەم وەخت و سەعاتە ترساوم.»

بەیانیی یەکەم رۆژ ئەو بەیانییە بوو کە دوا خەوێکی تێرو خۆش بەئاگای بووبووەوە و چاوی هەڵێنابوو. هەوا تازە روون بووبووەوە. رووناکایی لە رەنگی نارنجی پەردەی پەنجەرەکە پەڕیبووەوە و ناو ژوورەکەی خوێنی کردبوو. خوێنی خوێنییش نا، شتێکی وەک بڵێسەیی. ئەو لە رۆشنایی خوێن و بڵێسەدا خاتوونی دیبوو. بەرزە باڵا و هەڵچوو بەژوور سەریەوە وەستابوو. وەک پەریزادێک لە ناکاو بە ژوور سەری پیاوێکەوە دەربکەوێ. پەریزادێک بە قژی نەرم و خاوی خورماییەوە کە بەسەر شان و ملیدا پەخش و پەرێشان بوو. بە چاوی میهرەبان و هەنگوینییەوە. ئەو دواتر لەمە گەییبوو. دووچاڵی دەرزی سمی سەر گۆناشی دواتر دیبوو. بۆ ماوەیەک حەپەساو و بێ باوەڕ لەو ستوونە سپییە کە ئەتگوت تاڤگەیەکی کەفچڕینە بەژوور سەریەوە، رامابوو. بە بێ هیچ بزوەو تەنانەت چاوترووکانێک. دوا ئەو ماوە، جووڵە کەوتبووە کراسە سپییەکەی خاتوون و ئەهوەن و ئارام، بەرەو رۆشنایی پەنجەرەکە، هەنگاوی هەڵێنابوو. دەستی بڵێندو بلوورینی درێژ کردبوو، پەردەکەی لە لەتی ناوەڕاستییەوە بۆ هەردوولا هەڵدابووەوە. ئێستا ئیتر باڵای لە قاپیی رووناکی پەنجەرەکەدا بوو. ئەو هەروا راماو و حەپەساو نیگای بێباوەڕی شوێن هەموو جووڵەو تەکانێکی خستبوو. لە شاڵاوی سپیی رووناکاییەکە وەخۆی هاتبووەوە. داچڵەکیبوو. گورج و بەپەلە هەر دوو دەستی کردبووە ستونی لەشی و لەپشتێن بەرەو ژوور بەرزبووبووەوە. لەسەرجێگەکەی هەڵخزابوو، پشتی لەدیوارەکە توند کردبوو.

«ئەوەچی ئەکەی؟ بۆ پەردەکە هەڵئەدەیتەوە؟»

ترساو و بەرز و بێئاگا لەخۆی پرسبووی. خاتوون سەر و پاشان لەشی وەرسووڕاندبوو. رووخساری لە خەرمانەی رووناکیی پشتە سەریدا تواببووەوە. گوتبووی:» دەمەوێ پەنجەرەکە بکەمەوە. هەوای ژوورەکە نەگۆڕێ ئەخنکێین.»

دەنگیشی ساف و زوڵاڵ بوو. ئەو نەیفاماندبوو. بەپەلە هەستابووە سەر پێ. پانتۆڵەکەی لەپێ کردبوو، جێ و بانەکەشی کۆکردبووەوە.

«پێویست ناکا. تکایە مەیکەرەوە. تکایە پەردەکەش...»

پێویست نەبوو رستەکەی تەواوبکا. خاتوون وەک ساتێک لەوەبەر، مەندو ئەهوەند بەر پەنجەرەکەی چۆڵکردبوو، بەرەو سووچێکی ژوورەکە گەڕابووەوە. ئەو هەروا شپرزەو شڵەژاو بەرەو پەنجەرەکە چووبوو. لە درزی پەردەوە لە دەرەوەی روانیبوو. لە کۆڵان، لە ریزی ماڵەکانی ئەوبەر کۆڵان و بەولاوەتر لە قوتابخانەو مەیدانی بەر قوتابخانەکەش. کەس بە دەرەوە نەبوو. نە لە کۆڵان و... حەساری قوتابخانەکەش چۆڵ بوو. کەواتە کەس خاتوونی نەدیبوو. کەس خانمێکی گەنجی سپیپۆشی لەبەر پەنجەرەی ژوورەکەیدا نەدیبوو. ئەم دڵنیایە وەخۆی هێنابووەوە. بەحەزەوە، لێبووردنخوازانە رووی لە پەنجەرەو دەرەوە وەرگێڕابوو. خاتوون لە سووچی ژوورەکە راوەستابوو. هەروا ئارام،

به ویقارەوە سەیری کردبوو. ئێستا ئیتر ئەویش پێی ئەکرا بەئارامییەوە سەیری بکات و رووخسارو بەژنوبالآی وەبیربێنێتەوە.

«تۆ لێرەی؟»

ئەو پرسیبووی. ئان و ساتیش لە بێمانایی پرسیارەکەی گەیبوو، بەخۆیدا شکابووەوە. دیسان گوتبووی: «ئەمەوێ بڵێم تۆ ئیمشەو، یەعنی شەوی رابوردوو لێرە بووی؟ لەم ژوورە؟»

هێشتا هەوڵ و هەراسان بوو. وەک شەوی رابوردوو. بەڵام لە شەوی رابوردوو زیاتر گیرۆدەی مەندی و ویقارو جوانیی رووخسارو بەژنوبالآی خاتوون بوو. ئەمە نەک لە پرسیارەکانیدا، بەڵکو بە رەفتاری سەیرو سەمەرەیدا دیار بوو. شاگەشکە یەک دوو هەنگاو لێی نزیک ئەبووەوە، کە دەگەییە ناوەڕاستی ژوورەکە رائەوەستا. بزە بەلێویەوە وشک ئەبوو. کوتووپڕ، وەک کەسێک بیهەوێ لە بەئاگایی خۆی دڵنیابێ، بەپشتە دەست چاوەکانی هەڵئەگلۆفت. کە دڵنیا ئەبوو ئەترسا. پاشەوپاش بەرەو پەنجەرەکە ئەکشایەوە. دووبارە رووی وەرئەگێڕاو هەمدیس لە درزی پەردەکەوە لە دەرەوەی ئەڕوانی. لە کۆڵان و تاکوتەرا ئەو خەڵکانە کە بە کۆڵاندا رائەبووردن. چەند جار ئەمەی دووبارە ئەکردەوە. کە ماندوو ئەبوو، دیسان چەند هەنگاو ئەهاتە پێش. ئەمجارە نەک بەرەو خاتوون، بەرەو دەرکەی چێوی ژوورەکە. دەرکەی ئەکردەوە، سەری بۆ راڕەو و پلیکانەکان ئەکێشا. کە کەسی نەئەدی دەرکەی ئەبەستەوە. ئەو هەموو ئەم کارانەی بە شڵەژاوی و بێباوەڕییەوە کردبوو. خاتوون لە هەموو ئەو ماوەدا هیچی نەگوتبوو. تەنیا لەو رەفتارە سەیرو سەمەرەی وردبووبووەوە. رەنگە چاوەڕوان بوو ئەو هەڵچوون و شڵەژاوییەی کۆتایی بێ و لە سووچێکی ژوورەکە ئارام بگرێ. بەڵام ئەو ئارامی نەگرتبوو. ئارامی نەئەگرت. بەتایبەت ئەو کاتە کە دەنگی پێی کەسێکی لە دەرەوەی ژوورەکە ئەبیست. کەسێک بەپلیکانەکاندا هەڵئەگەڕا. ئەیگوت: «پیرێژنی خاوەن ماڵە.» بەخاتوونی ئەگوت و بەرەو دەرکەکە ئەچووەوە. ئەیگوت: «ئەو پیرێژنە نابێ تۆ لێرە ببینێ. خۆت بشارەوە.» بەرلەوە دەرکە بکاتەوە ئەوەی ئەگوت، کە دەرکەی ئەکردەوە، پیرێژن بەنیوەی پلیکانەکاندا هەڵگەڕابوو.

«هەستاوی کوڕەکەم؟»

ئەڵێ: «وادیاربوو بۆ وەها کۆبوونەوەیەکی پیرۆز پیاوەکان کەم بوون کە ژنەکانیش هاتبوون. زۆربەی کچ و ژنی گەڕەک. رەنگە پیاوەکان لە دوویان ناردبوون. بۆ ئەوەی بێن و لە وەها خۆپیشاندانێکی پڕ لە شانازیدا بەشدار بن. بێن و بەچاوی خۆیان ئاخرو عاقیبەتی خاتوون ببینن و عیبرەت وەربگرن. ژنەکان بەتەمای بینینی خانمی پشت پەنجەرەو پەردەی دادراوەی ئەو ژوورە وا لێی ورد بووبوونەوە، تۆقیو لە کارەساتێک کە روویدابوو، نەک کارەساتێک کە روویئەدا، لێوی خۆیان ئەکرۆشت.» ئەڵێ: «بەڵام لە هەموو ئەمانە ناخۆشتر کۆبوونەوەی منداڵەکانی قوتابخانە بوو. ئەو منداڵە کڵۆڵ و بەستەزمانانە بەهیوای چوون بۆ قوتابخانە لەماڵ هاتبوونە دەر. هەریەکەو چەند کتێب و دەفتەری چرچ و لۆچی شڕیان بن باخەڵ دابوو. روومەتی خەواڵوویان لەبەر کزەی سەرماکە رەش و شین هەڵگەڕابوو. هاتوچووی بەپەلەی خەڵک لە کووچەو کۆڵانەکانداو، هەراهەراو کۆبوونەوەکەی بەرماڵی یەکێک لە مامۆستاکانیان،

سەرەنجی قۆستبوونەوە. هەڵئەهاتن و وەک مارمێلکی زیت و شەیتان کە بۆ بن هەژگەڵان ئەخزێن، ئەخزانە ناو ئاپۆرەی جەماوەرەکە.» ئەڵێ: «لە هەموو خەڵکەکە تووڕەتر منداڵەکان بوون کە بەرلەوەی شتێک بپرسن و شتێک ببیستن بەشان و کۆڵی گەورەکاندا هەڵئەگەڕان و مستە بچووکەکانیان بەژوور سەریانەوە رائەوەشاند. ئەتگوت دەرس و دەوریان لەبیرچووەتەوە. زرەی زەنگی قوتابخانەیان نەئەبیست کە بە گەڕەکدا بڵاوئەبووەوە. ئەوانەش کە ئەیانبیست دڵیان نەئەهات کۆبوونەوەکە بەجێ بێڵن و لە دەرکەی قوتابخانە بچنە ژوور. ئەتگوت بەتەمابوون لەوەها رۆژێکداو بە بۆنەی وەها کۆڕو خۆپیشاندانێکەوە مەدرەسەکان دابخرێن. بەهیوا نەبوون لە رۆژی وادا بچنە سەر کەلاسەکانیان و وست و بێدەنگ گوێ بۆ مامۆستا مۆن و گرژو تووڕەکانیان شل بکەن. بۆیە گوێیان بە زرەی زەنگ و داوا و هەڕەشەی مودیری قوتابخانەکە نەئەدا کە لە بڵیندگۆکەوە بەرزبووبووەوە. ئەو داواو هەڕەشەیە گەورەکانیشی تووڕەکردبوو. بە خێسەوە ئاوڕیان ئەدایەوەو لە دەرکەی کراوەی چۆڵی قوتابخانەیان ئەڕوانی. رەنگە چاوەڕوان نەبوون لەکاتی وادا قسەی وا لە بڵیندگۆکە ببیستن. چاوەڕوان بوون شتێکیتر ببیستن. شتێکی وەک ئەوەی خۆیان ئەیانگوت. جنێوێک، ناسزایەک بە من. بە من کە هاوکاریان بووم. هاوکاری مودیر و مامۆستاکان و هۆی سەرلەنگی و شەرمەزارییان بووم» ئەڵێ: «ئیتر دڵنیا بووبووم کە ئەم خەڵکە وازهێنەر نین و مەسلەتیان لەگەڵ ناکرێ.»

ساڵانێک بەرلەوە ئەمانە بە من بڵێ، خاتوون هەروا لە سووچێکی ژوورەکە کز دانیشتبوو. وەک هەمیشە ئارام، ئەتگوت هەراوهوریای دەرەوە نابیستێ. هەڕەشەی پیاوان، پچەپچی ژنان و قیژەی منداڵان نابیستێ. تەنیا ترس و بێ ئۆقرەیی ئەو ئەبینێ کە لە چوار قوڕنەی ئەو ژوورە بچووکەدا بۆ ساتێکیش نەیئەتوانی ئارام بگرێ. خاتوون لە سووچی ژوورەکە، لەسەر جێ و بانە کۆکراوەکەی ئەو دانیشتبوو. پێیەکی نابووە سەر ئەو پێی و بەری پێی لەسەر لاپەڕە رەشبووەوەکانی دەفتەرێک بوو کە لە سەر فەرشەکە کەوتبوو. دەفتەری چیرۆکێک کە ئەو ئەینووسی. چیرۆکی رازی پشت پەردەی نارنجی. دواهەم چیرۆکێک کە ئەو لە تافی گەنجی نووسیبووی. چیرۆکەکە بە تەنیایی خانمێکی گەنج لە کووچە و کۆڵانە تاریکەکاندا دەستی پێکردبوو. بە لانەوازی و وەیلانی ئەو خانمە کە لە هیچ ئافرەتێکی تر نەئەچوو. لە پەنا دیوارەکانەوە تێئەپەڕی. لە تاریکترین پێچ و خولەکاندا خۆی لە رۆشنایی بێتینی چرای دارتێلەکان ئەشاردەوە. لە بزەبزی نیگای پاسەوانە شەوگەڕەکان. ئەو خانمە گەنجەکەی لە یەکێک لەو کۆڵانانەدا دیبوو. لە ئەنگوستەچاوی ئەو کۆڵانەدا کە هەموو رۆژ و شەوێک چەند کەڕەت لێی تێپەڕیبوو. ئەو شەوە سروە بۆنێکی خۆشی بڵاوکردبووەوە. بۆنی هیچکام لە گوڵەکانی گوڵدانی سواڵەت و تەنەکەی بەر پەنجەرەکان نەبوو. بۆنی قژی پەرێشان و لەشی ناسک و نیانی خانمێک بوو کە باڵابەرز و سپیپۆش وەک پەریزاد، وەک خەونی مانگ، لە پێچی کۆڵانەکەوە هەڵاتبوو. لەودیو داماوی و بێ پەنایی خانمەکەوە سەدان چیرۆک بوو. چیرۆکی بووکێکی هەڵاتوو... یان بۆچی بووک؟! چیرۆکی خانمێکی

ئازا و نەترس و جەربەزە کە داوێکی پساندبێ، یان لە گەمارۆیەک دەرباز بووبێ و خۆی بەخەڵوەتی تاریکی کۆڵانەکان سپاردبێ. یان چیرۆکی... هەرچی بوو لەقەدەرێکەوە بۆ قەدەرێکی تر پەڕیبووەوە. لە چیرۆکێکەوە بۆ چیرۆکێکی تر و ئەو بڕیاری دابوو ئەم چیرۆکەی تر بنووسێ. نووسیبووی: «خاتوون لانەواز و وەیلان لە کووچەو کۆڵانە تاریکەکاندا...» و هیچی تری بەبیردا نەهاتبوو، جگە لەوە دەرکەی ماڵەکەی خۆی لێ بکاتەوەو لەتاقە ژوورەکەیدا پەنای بدا. ئەڵبەت ئەوەشی بەبیردا هاتبوو چیرۆکێک کە لە تاقە ژوورێکدا و بە بوونی کچ و کوڕێکی گەنج دەست پێ بکرێ، رەنگە چیرۆکێکی عاشقانە دەربچێ. ئەو ئەیزانی نووسینی چیرۆکێکی عاشقانە کارێکی چەند ترسناک و تاوانێکی چەند گەورەیە. ئەیزانی ئەگەر با بە گوێی ئەو خەڵکەیدا بدا کە ئەو خانمێکی گەنج و تەنیای بردووەتە ژوورەکەی چ بەڵایەکی بەسەر دێ. بەو حاڵەش ملی دابوو. تەسلیم بووبوو. تەسلیمی ئەو بیرەو تەسلیمی بوونی خاتوون لەماڵ و ژوورەکەیدا. هەروا کە لەوەدوا گوتبووی و ئەیگوت لە هەموو ئەو ماوەدا کە خاتوون لە ژوورەکەیدا بوو، لەوەها رۆژو سەعاتێک کە رازی بوونی خاتوون و رازی چیرۆکەکەی ئاشکرا ببێ، ترسابوو. هۆی سەرەکیی ئەو ترسەش پیرێژنی خاوەن ماڵی بوو. پیرێژنێک کە ئەو نەیئەزانی و نەیزانیبوو چۆن و بە چ فرتوفێڵێک سەری بە ژوورەکەیدا کردبوو، خۆی بە چیرۆکەکەدا هەڵواسیبوو. لە دوا خۆی پیرێژن تەنیا کەسێک بوو پێیەکی لە دەرەوە، لە ژوورەکەی خۆی، لە کۆڵان و لە ناو خەڵکی گەڕەک بوو. پێکەی تریشی لەناو چیرۆکەکەداو هەموو جارێک بە بۆنەو بیانوویەکەوە بەپلیکانەکاندا هەڵئەگەڕا. بەو هیوایە کە خۆی بەژوورەکەی ئەودا بکات. ژوورەکە شپرزەو هەڵرژاو بوو. دیار بوو خاتوون پێی نەکرابوو وەک هەموو بەیانییەکی تر دەستی پێدا بێنێ و هەڵیپەردێوێ. دەفتەری چیرۆکەکەو کتێبەکان کۆبکاتەوەو لەسەر تاقەکە هەڵیانچنێ. جاجمێک بەسەر جێوبانەکەدا بکێشی و جلەکانی ئەو هەڵواسێ. تۆزی رەسم و تابلۆی سەرسنگی دیوارەکان بتەکێنێ و سەماوەرەکە هەڵکات و سفرەکە رابخات. ئەوسا چاوەڕوان دانیشێ تا پیرێژنی خاوەن ماڵ بە بیانووی هێنانی نانێکی گەرم بە پلیکانەکاندا هەڵگەڕێ. پیرێژن بە نیوەی پلیکانەکاندا هەڵگەڕابوو. ئەو بەنیوەکەی تریدا دادەگەڕا. بەری پێ ئەگرت. ئەیگوت: «تۆ بۆ عەزیەتت کێشاوە؟» بە ئەدەبێکی لە رادەبەدەر ئەیگوت. وەک غەریبەیەکی نەناسیاو. «پێشتریش عەرزم کردووی ئەگەر پێویستم بە نان یان هەرشتێکی تر بێ خۆم دێم و داوا ئەکەم . پێویست ناکا ئێوە زەحمەت بکێشن و بەم هەموو پلیکانە کووڕەدا هەڵگەڕێن.» پیرێژن گوێی نەئەدایە. لە قسەکانی نەئەگەیشت یان تێئەگەیشت و بەجیدی وەرنەئەگرت. هێشتا بەتەمابوو بە باقیی پلیکانەکاندا هەڵگەڕێ. بەڵام ئەو نەیئەهێشت و لە وەڵامی گلەییەکەیدا کە «ماوەیەکە حەزناکەی سەر لە ژوورەکەت بدەم. «سوور هەڵئەگەڕاو ئەیگوت: «بۆ ئەبێ حەز نەکەم؟!» پیرێژن وازی نەئەهێنا. «ئەی بۆ کە لە ماڵ ئەچیە دەر دەرکەی ژوورەکەت دائەخەی؟» ئەو لاڵ ئەبوو. «دائەخەم... دائەخەم، چونکە حەز ناکەم ئێوە بخەمە زەحمەت. من لە هەر کوێ بم پێم خۆشە

کاری ماڵەکەم خۆم بیکەم.»
خاتوون ئەم قسانەی بیستبوو. ئەیبیست. بزەکەی ئەبووە نەرمە پێکەنینێک و چاڵی گۆناکانی ئەپشکووت. ئەو ئەیدی. ئەیگوت: «پیرێژن دڕدۆنگ بووە.» پاشان ئەیگوت: «ئەگەر پێبزانێ...» خاتوون ئەیگوت: «ئەگەر پێبزانێ چی ئەکا؟» ئەڵێ: «نەمئەزانی بۆچی پیرێژن دەرکەی لەو خەڵکە نەئەکردەوە. ڕەنگە لە ماڵ نەبووبێ. بەیانی زوو چووبێتە دەر دەرکەی ماڵەکانی گەڕەک بکوتێ. هەرا بکا. جاڕ بدا. ئای خەڵکینە ئەوە بەتەمانین هیچ بکەن؟ من ئیتر سەبرم نەماوە. حەجمینم لێبڕاوە. لە ئێستاوە هەست بە ئاگری دۆزەخ ئەکەم کە ئەمسووتێنێ. ئەو دووپشک و مارو ئەژدیهایانە ئەبینم دەوریان داوم... بەڵام پیرێژن نەیئەتوانی چووبێتە دەر. گریمان چووبێتیش، ئەبوو گەڕابێتەوە. ئەبوو کەسێک کلۆمی دەرکەکەی لە ناوەوە هەڵپێکابێ.» ئەڵێ: « هەر خودا ئەیزانی پیرێژن بۆچی دەرکەی لەو خەڵکە نەئەکردەوە. ڕەنگە نەیویستبێ ئەو شانۆی غیرەت وپیاوەتیە بەو زووانە کۆتایی بێ. ویستبێتی ئەو راسان و بزوتنەوە هەروا بەردەوام بێ. تا نیوەڕۆ، ئێوارە، شەو. تەنانەت تا شەوان و ڕۆژانێکی تریش . زۆر بەکەمی ڕێدەکەوت کە ئەو خەڵکە ئاوا یەکگرتوو سەرلەیەک، شان بە شانی یەکتر، دەست لە ناو دەستی یەکتر، یەک دڵ و یەک دەنگ داوای شتێک بکەن.» ئەڵێ: «بەڵام من نەمئەزانی چییان ئەویست. یەعنی دڵنیا نەبووم. ئایا ئەیانویست ماڵەکەمان بەسەردا برووخێنن؟ یان ئەیانویست لە ماڵەکە دەرمانکێشن و بمانبەن لە شوێنێک، بڵێین لە مەیدانەکەی گەڕەک بەردبارانمان کەن؟ ئەوەی راست بێ پێم وانەبوو کاری وامان لەگەڵ بکەن. ماڵەکەمان بەسەردا برووخێنن، ماڵی پیرێژنێکی هاوسێ و هاوگەڕەکیان یان ڕەجم و بەردبارانمان بکەن.
ئەم کردەو هەڵوێستە تووشی کێشەو دەردەسەریی ئەکردن. پێم وانەبوو ئەوان مل بەکێشەو دەردەسەریی وا گەورە بدەن . پێم وابوو لەو پەڕی رق و نەفرەتیشدا لە بیری سبەی ڕۆژیان غافڵ نابن. لەبیری ئەو پرسیارانە کە لێیان ئەکراو ئەو وەڵامانە کە ئەبوو بیدەنەوە. ئەوان، هیچیان، حەقداری ئێمە نەبوون و تاوانی ئێمە ئەوانی نەئەگرتەوە، کە بیانەوێ بە کوشتنمان ئابڕو و شەرەفی خۆیان بپارێزن. هیچیان برا و باوک و خاڵ و مامی ئێمە نەبوون، کە خوێنمان پێیان حەڵاڵ بێ. من پێم وابوو ئەوان ئەیانویست ئەو شانۆیە، ئەو خۆنواندنە، بە بێ بەهای قورس و قوربانی گران، ئەڵبەت بەسوود و قازانجێکی زۆر بۆ خۆیان و بۆ شەرەف و ئیعتوباری گەڕەکەکەیان کۆتایی پێ بێ. ڕەنگە ویستبێتیان دەرکەکە بشکێنن. دەرکەیان پێ ساز ئەکرایەوە. ویستبێتیان بە پلیکانەکاندا هەڵگەڕێن و ئێمە، من و خاتوون، پێکەوە لە ژوورەکەدا ببینن. دەستە دەستە و بەنۆرە، بۆ ئەوەی دوایی هەر یەکەیان شتێک بڵێن و حەقایەتێکی لێ سازکەن. یەکیان بڵێ: رووتوقووت لە باوەشی یەکتردا خەوتبوون. یەکیان بڵێ: نا، هەستابوون و خەریک بوون خۆیان پۆشتە ئەکردەوە. یەکێکی تریشیان بڵێ: بیریان لای جلەکانیان نەبوو، هەروا رووت و عوریان هەر کامەیان لە سووچێک دۆش دامابوون و لە ترس و شەرمی ئەو تاوانە گەورەیان هەڵئەلەرزین.»
کە ئەمانەی گوتبوو خاتوون موچڕکەی بە لەشدا

هاتبوو. هەڵلەرزیبوو. نەوەک لەترس و شەرمی ئەو تاوانە گەورە کە لە زمانی خەڵکەکەوە بەخەیاڵی ئەودا تێپەڕیبوو. ڕەنگە لەبەر ئەو کزەی سەرمایە کە لەشی بەخەیاڵ رووتی دۆشداماوی دەگەست. تەنیا کراسی سپیی ئاودامێنی گوڵدوزی کراو، هەستی بەو لەرزینە کرد. ئەو نەیدی. گۆڕانی رووخساریشی نەدی. تیزە بزەیەکی تاڵ و پڕ لە سووکایەتی پێکردن نیشتبووە سەر لێوی خاتوون. نیگای لە ئەو، کە لەملا پەنجەرەکەوە، لە پشت دیوارەکە سەنگەری گرتبوو، پاشماوەی غیرەت و ورەی وردە وردە سەرفی سەرەتاتکە و دزەڕوانین لە درزی پەردەوە ئەکرد، گواستەوە. شەکەتی دانیشتنی زۆر و وەڕزی هیچ نەگوتن و بێدەنگەی زۆرەملە هەستا. لە ناو ژوورەکەو لەناو زەڕڕاتە وردو نەبینراوەکانی ترس و خۆفدا چەند هەنگاوی هەڵێناوە. دەرکەی ژوورەکەی کردەوە. ئەو جیرەی تیژی دەرکەکەی بیست. چاو و سەرنجی لە درزی پەردەو قەرەباڵغی دەرەوە بۆ دەرکەکە گواستەوە. بۆ خاتوون کە بەتەمابوو بچێتەدەر. ئەو هەڵات.

«ئەوە چی ئەکەیت؟»

بەرز گوتی. دەستی گرت. لەو وەزعەشدا لە بیری بوو کە چۆن و بە چ ئادابێک ئەو دەستە ناسکە بگرێ.

«تۆ نابێ لەم ژوورە بچیتەدەر.»

خاتوون لە هەموو رۆژەکانی بوونی لەو ژوورەدا ئەمەی بیستبوو «نابێ هیچ کەس بەبوونی تۆ لێرە بزانێ» و هیچی نەگوتبوو. نە ئەو رۆژەو رۆژانی لەوەبەریش هیچی نەگوتبوو. هیچی نەئەگوت. تەنیا سەیری ئەکرد. بەو بزە هەمیشەییەو ئەویش بزەی ئەهاتێ، بزەیەکی لێبووردنخوازانە. دیار بوو هەستی بەتاوان ئەکرد. ئەیگوت: «ئەزانم تەنیایی ئازارت ئەدا. بەڵام تۆش ئەبێ لەوەزعی من بگەی. من ناچارم بڕۆمەدەر. منداڵەکان چاوەڕێمن.» ئەوسا خاتوونی لە کۆتایی دێڕێکی ناتەواوی چیرۆکەکە، لە خەڵوەت و بێدەنگیی ژوورەکەدا بەجێئەهێشت. دەرکەکەشی لێ دائەخست. بەداخستنی دەرکە، بزە بەسە لێوی خاتوونەوە وشک ئەبوو. تا عەسر کە ئەو دووبارە ئەگەڕایەوەو دەرکەی ئەکردەوەو، بزە بەسەر لێوی خاتوونەوە شین ئەبووەوە، بەڵام تا ئەو کاتە، پیرێژن کە دەنگی دەرکەکەی بیستبوو، لە رۆشتنی ئەو دڵنیا بووبوو، بەدەستی بەتاڵ و بە بێ هیچ بیانوویەک بە پلیکانەکاندا هەڵئەگەڕا. خاتوون نەوەک هەر دەنگی پێی، هانکە هانکی هەناسەی سوار و ماندووشی ئەبیست. پیرێژن لە دواهەم پلیکانەکاندا کۆکەی لێ ئەپژا.

بەکۆکە کۆک خۆی ئەگەیاندە دەرکەی چێوی ژوورەکە. دەستی بۆ قوفڵی سەر دەرکەکە هەڵئەبڕی و چەند جار رایئەکێشا. پاشان نائومێد شان و جارجار پشتی لەسەر دەرکە، یان لەسەر لێواری دیوارەکە دائەخزا و هەر لەوێ لە سەر بەرەی بچووکی راڕەوەکە دائەنیشت. «هەرخودا ئەزانی چی لەم ژوورەدا شاردووەتەوە.» ئەوەی ئەگوت و لە درزی نێوان تا و لاشیپانی دەرکەوە سەیری ژوورەکەی ئەکرد. پیرێژن تەنیا قاشێکی باریکی ناو ژوورەکەی ئەدی. باریکەیەکی فەرشەکە و دیوار و تاقچە و چەند کتێب و بەرەوسەرتریش رەسمێکی رەش و سپیی کابرایەکی کڵاو لەسەر کە بەرە ئەنگوستێک سمێڵ لە بن لووتییەوە رەشی ئەکردەوە. پیرێژن خاتوونی نەئەدی. هەرچی سەری ئێناو ئەبرد جگە لەوەی پێشتر دیبووی

هیچی تری نەئەدی. بەڵام خاتوون گوێی لە دەنگی بوو کە ئەیگوت: «ئەترسم ئەم کوڕە بەم کارانە خۆی و منیش تووشی چەرمەسەری بکات.»
خاتوون لەو چەرمەسەرییە وا پیرێژن لێی ئەترسا نەئەگەیشت. دواتر کە ئەو ئەگەڕایەوە لێی ئەپرسی و ئەیگوت: «ئەو چ کارێکە کە تۆو پیرێژن تووشی چەرمەسەری ئەکا.»
ئەو ئەیگوت: «هەرئەم کارە کە خەریکم ئەیکەم.»
خاتوون ئەیگوت: « خۆ تۆ هیچ ناکەی. تۆ تەنیا خەریکی چیرۆکی من ئەنووسی.»
«چیرۆکی خانمێکی گەنج کە لە ماڵی کوڕێکی جاهێڵ و رەبەن خۆی حەشار داوە.»
خاتوون تێنەئەگەیی نووسینی چیرۆکی خانمێکی گەنج، جا لە هەرکوێ خۆی حەشار دابێ، بۆ ئەبێ خەڵک تووشی چەرمەسەری بکات. لەوەدواش تێنەگەییبوو. تەنانەت ئەو بەیانییەش کە هەموو خەڵکی گەڕەک لەبەر دەرکەی ماڵی پیرێژن کۆببووبوونەوە.
ئەڵێ: «لە هەموو شتێک زیاتر سەرم لە بێمەبالاتیی خاتوون سووڕمابوو. لەوەی کە لە ئاوا وەزع و سەعاتێکدا هیچ نیشانەیەک لە ترس و تەنانەت دڵەخورپە و نیگەرانیشی پێوە دیار نەبوو. جاروبار کە غیرەتم وەبەر خۆم ئەدا و لە روومەتی بێحاڵەتی و لە ئارامیی چاو و نیگاییم ئەڕوانی بە خۆمدا ئەشکامەوە. لەو ترس و وەحەشەتەی خۆم تەریق ئەبوومەوەو هەستم بە سووکایەتی ئەکرد. دیاربوو هەموو هۆش و سەرەنجی خاتوون لەلای من بوو. لەلای ترس و بێ قەرارییەکەی من. دیاربوو هێشتا لە ئەنجامی ئەو کارەساتە، لەو کڵۆڵی و لێقەومانە نەگەیشتبوو یان رەنگە تێگەیشتبێ و تەسلیم بووبوو. وەک غەریقێک کە تەسلیمی بێئامانیی ئاو ئەبێ و بە ئارامی و دڵ داسەکنانەوە خۆی بەشاڵاوی شەپۆلەکان ئەسپێرێ. خاتوون خۆی بە چارەنووسی و ئەنجامی کارەساتەکە سپاردبوو. ئەڵبەت هێشتا بەو ئەنجامەی نەئەزانی. منیش هیچم لێ روون نەبوو. منیش وەک ئەو لە دوا دێڕ و دواهەم وشەی چیرۆکەکەیدا مابووم. ئەو دێڕ و وشانە کە ئیتر من نەم ئەنووسین. رەنگە ئەو خەڵکە تووڕەو هەڵچووەی بەردەرکە ئەیاننووسی.» ئەڵێ: «هەراو هاواری خەڵکەکە نیشتبووەوە. ئیتر جوێن و ناسزام لێنەئەبیستن. باقەڵ ماندوو بووبوون. نە ئەوەندە ماندوو کە وازیان لە دەوامەی شانۆکە هێنابێ و یەکە یەکەو، پاشان دەستە دەستە ناو کۆڵانیان چۆڵ کردبێ. هێشتا لەوێ مابوون. هەموویان. تەنانەت خەڵکی تریشیان پێوە لکابوو. لە شوێن و گەڕەکی ترەوە ژن و پیاوی تریش هاتبوون. پیرێژن و پیرە پیاوی زەوین گیر و لە پێ کەوتووش هاتبوون. رەنگە گوتبێتیان ئەخوازن لەو خێر و حەسەناتە بێبەش نەبن. لە منداڵەکانیان ویستبێ برۆنە ژێر باڵیان، کۆڵیان کەن، یان بەسواری داشقەو گاری بیانگەیەننە خەڵکەکە. پیرێژن و پیرەپیاوەکان لە مەیدانی بەر قوتابخانە لەبەر هەتاوی بەیانی، لەسەر مەقەبا و بەڕەی شڕ خۆیان هەڵخستبوو. بەبێ هیچ گفتوگۆیەک. تەنیا جارجار لەبەر خۆیانەوە دۆعایەکیان ئەکردو ئەستەغفیرەڵایەکیان ئەگوت. ژنان و کچانیش ئەمبەراوبەری کۆڵان پاڵیان بەدیوارەوە دابوو، چاوەڕوان بوون ماجەراکە کۆتایی بێ و خاتوون ببینن. ئەو خانمە گەنجە کە شەوان و رۆژانێکی زۆر لە ژووری گەنجێکی رەبەن، لەپشت ئەو پەنجەرەو

پەردە نارنجییەکەی کە ئێستا تیشکی خۆر لێیئەدرا و شەبەقی چاوی ئازار ئەدان، خۆی حەشاردابوو. مابوونەوە کوڕ و پیاوەکان کە هەروا شان بەشانی یەکتر، بووبوونە چەند دەستەو پێکەوە ئەدوان. ئیتر وەک پێشوو توندوتیژ هاواریان نەئەکرد و تێلاکانیان رووەو پەنجەرەکە رانەئەوەشاند.»
ئەڵێ: «ئەم بێدەنگییەیان بەلامەوە لە بێدەنگیی بەر لە کارەسات ئەچوو. بێدەنگی گورگێک کە بەتەمابێ نێچیری غافڵگیر بکاو لە دەرفەتێکدا...»
قسەکەی تەواو نەکردبوو کە گرمەو هاڕەیەک بێدەنگییەکەی شکاند. گرمەی تۆپ یان هاڕەی ڕمانی ماڵێک؟ هیچیان نەبوو. دەنگی ترسناکی شکانی پەنجەرەکە بوو. ئەو کاتێک بەمەی زانی کە خڕە بەردێکی لە ناوەڕاستی ژوورەکەدا دی بەرەو پێی خاتوون خولی ئەخوارد. داکەوتنی چەند پارچە شیشەشی بیست. کە سەری وەرسوڕاند، با، نە زۆر بەهەیبەت لە پەنجەرە شکاوەکەوە ئەهاتە ژوورو پەردەنارنجییەکەی ئەشکاندەوە. ئەو تۆقاوتر لە هەموو ئەو ماوە پشتی لە دیوارەکە توند کرد. بە لەشی لەرزۆک و ئەژنۆی شلەوە، داماوتر لە پێشوو لە خاتوونی ڕوانی. ئێستا ئیتر خاتوونیش نیگەران بوو. بەرد پڕ بە مستی گەنجێکی بەخۆوە، لەبەر پێی خاتوون، لەسەر دەفتەری چیرۆکەکەی کەوتبوو.
خاتوون پێی لەسەر پێ لابرد و بەردی لەسەر دەفتەرەکە. چەند پەڕەی دەفتەرەکە دڕابوو. خاتوون دەفتەرەکەشی هەڵگرت. ئەو هەروا پاڵی دابوو بە دیوارەکەوەو چاوەڕوانی بیستنی گرمەو هاڕیەکی تر و کەوتنی بەردێکی تر بوو. خاتوون پەڕە دڕاو و شەمزاوەکانی سافکردەوەو تۆزی بەردەکەی لێ تەکاندن. بەردێکی تریش هات. هەر ئەو گرمەو هاڕەو بەردەکە ئەمجارە بچووکتر بوو. لە دیواری بەرامبەر پەنجەرەکە درا و لە گەڕانەوەدا کەوتە ناوەڕاستی ژوورەکە. ئەو بە دەنگێکی وەک نرکەو ناڵە، نەک زۆر بڵیند، بە خاتوونی گوت: «واز لەو دەفتەرە بێنە. وەرە لە پشت دیوارەکە خۆت وەشارە.»
خاتوون وازی لە دەفتەرەکە نەهێنا. بەڵام هەستاو یەک دوو هەنگاوی بەرەو ئەو هەڵێنایەوە. ئەو بەدەستی لەرزۆکی لاکەی تری پەنجەرەکەی نیشان دا. خاتوون خەمبار بەرەو لاکەی تری پەنجەرە چوو. ئێستا هەردووکیان لەملاو لەولای پەنجەرەکە راوەستابوون و پاڵیان بەدیوارەکەوە دابوو. پەردەی نارنجی لەبەر تیشکی خۆرەتاودا وەک بڵێسەی ئاگرێکی گەورە، بەدەم شنەی بای بەیانییەوە، لە بەینیاندا ئەشەکایەوەو سەمای ئەکرد. لەگەڵ هاتنی هەر بەردێکی ورد یان درشت هەراو هوریای پیاوان و قیژەو زریکەی ژن و منداڵ بەرزئەبووەوە. لە ناو هەرا هەراو قیژە قیژەکەدا ئەو تەنیا لە هەندێک قسەیان حاڵی ئەبوو.
«بەردی گەورە بهاوێژن. زۆر گەورە.»
«ئاوا نابێ. توندتر.»
یەکێک بەرزتر لەوانی تر هەرای کرد: «بۆ بەو پەنجەرەوە نووساون و دەرکەتان لەبیرچووەتەوە؟ وەرن دەرکەکە بشکێنن.»
راسانی خەڵکەکە وردە وردە خەریک بوو ئەبوو بە شەڕوشۆڕێکی تەواو. لەمیانەی بەردەفڕکەکەدا دەنگی کوترانی توندی دەرکەی ماڵەکەش بیسترا. وەها توند کە ماڵەکە لەریەوە.
«ئەبێ هەڵێین. حەتمەن ڕێیەک بۆ هەڵاتن لەم

دۆزەخە هەیە.»
ئەو گوتی. بە دەنگێک کە نەئەزانرا لە کامە چاڵ و چۆڵی دەروونییەوە ئەهاتەدەر.
«لێرە بمێنینەوە کارمان تەواوە.»
ئەوسا لە دەرفەتی کورتی نێوان فڕکەی دوو بەرد، لەملای پەنجەرەکە بەرەو ئەولای پەڕپیەوەو ئەمجارە نە بە ئادابی رۆژان و شەوانی پێشوو، دەستی خاتوونی گرت. بەناو کۆگایەک بەردی وردو درشتدا پەڕپیەوەو خۆی گەیاندە دەرکەی چێوی ژوورەکە. بەرلەوە خاتوون بگاتە دەرکە، بەردێک لە پووزی دراو خستییە زەوی. ئەو گەیشتبووە ئەودیو دەرکە. خاتوون هێشتا دەستێکی لە دەستی ئەوداو دەفتەری چیرۆکەکەش لەدەستەکەی تریدا بوو. دەستێک کە بەرەو ئەوی کێشاو ئەو دفتەرەکەی نەگرت. ئەو قۆڵی گرت و خاتوونی لە سەر رێی فڕینی بەردەکان بەرەو خۆی، بەرەو راڕەوەکە راکێشا. خاتوون بە زامی بەردو داوێنی ونجڕونجڕی کراسە سپییەکەیەوە، سووک، وەک خەیاڵی پەریزاد بەرەو ئامێزی کشا.. ئەو هەستی بە بۆنی قژی خاو و پەریشانی کرد. بە ناسکیی گۆناو گەرمای خۆشیی گەردن و سنگی. دەرفەتی لەزەتی بەچاو و لەشی لەرزۆکی نەدا. پەنجەی بەدەست و مەچەکی خاتوونەوە شل بوو. لەشی خاتوون بە بێ هیچ پاڵ و پەنایەک لە مابەینی بن میچ و ناو فەرشی راڕەوەکە مایەوە. ئەو بە پلیکانەکاندا داگەڕا. لە نهۆمی خواروو، پیرێژنی خاوەن ماڵ، ترساو و گرمۆڵە بوو، دانیشتبوو. باوەشی بە ئەژنۆکانیدا کردبوو. بینینی پیرێژن ئەوی زیاتر ترساند.
«تۆ...»
لە وشە و قسەیەکی تر نەگەڕا. پیرێژن سەری بەرزکردەوە. نیگای شیفتەو چاوی تەڕی لە پلیکانەکان بوو. لە خاتوون کە بریندار و نائومێد بە پلیکانەکاندا دائەگەڕا.
ئەڵێ: «هیچ رێیەک بۆ هەڵاتن و دەربازبوون لەو دۆزەخە نەبوو. پیرێژنی خاوەن ماڵ ئەمەی ئەگوت کە بەر لە من بیری لە وەها وەزعێک کردبووەوە. شەوان و رۆژان و لە هەموو ئەم ماوەشدا کەلوپەلی زیادەی ماڵەکەی قورس و سووک بۆ دالآنەکە راکێشابوو. تەنانەت خرتوپرتی ناو کۆڵانیش. بۆ ئەوەی لە وەها رۆژو سەعاتێکدا لە پشت دەرکە هەڵیانچنێ و کەس نەتوانێ لە دەرکەکەوە بێتە ژوور. دالآنی پشت دەرکەکە تاریک بوو. من لە هەموو ئەو ماوەدا نەمدیبوون. لە میهرەبانی و دڵسوزیی پیرێژنیش نەگەیشتبووم. تازە ئەمفاماند کە سەرکێشانی جاروبارەی پیرێژن بۆ ناو ژوورەکەو پێداگریی قیرسیچمانەی بۆ بوون لە ناو چیرۆکەکە، لە راستیدا سەرکێشان و بوونی قیرسیچمانەی دایکێک بوو لەخەڵوەتی کوڕەکەیدا.» ئەڵێ: «کاتێک زانیم پیرێژن دەستی لە کۆکردنەوەی خەڵکەکەدا نییە، بیرم کردەوە بڵێی کێ بە بوونی خاتوون لە ژوورەکەمی زانیبێ و پاشان چووبێ لە هەموو کووچە و کۆڵانەکانی گەڕەک جاڕی دابێ؟ لەپیرێژنم نەپرسی. بشم پرسیایە نەیئەزانی. دواتر زانیم کە نازانێ. دواتر، کاتێک کارەساتەکە، وەها کە رەنگە تا ئێستا تۆش تێگەیبی، کوتایی هات. کاتێک قڕەکە خەوتەوەو خەڵکەکە بڵاویان لێکردو بەرەو ماڵەکانیان رۆشتنەوە. ئەو کاتە زانیم کە خەڵکەکە، هیچ کامیان هیچیان لە خاتوون، ئەو خانمە گەنجە کە شەوان و رۆژانێک لە ماڵ و ژوورەکەی مندابووە، نەدەزانی. هیچیان لە چیرۆکەکەش نەدەزانی.

چیرۆکێک کە من نووسیبووم، یان دەمنووسی و ئەوان نەیانبیستبوو. ئەوەی بووبووە هۆی ئەو نمایشە گەورەو راپەڕینە بەربڵاوەی بەر دەرکەی ماڵی پیرێژن، نەوەک خاتوون، بەڵکو پەردەی هەمیشە دادراوەی ژوورەکەم و گومانی رازی پشت ئەو پەردە ئاگریە بوو.» ئەڵێ: «پەنجەرەی داخراو و پەردەی هەمیشە دادراوەی ژوورەکە سەرەتا خەڵکی دووشک و دڕدۆنگ کردبوو. شکی بوونی رازێک. رازێک کە خاوەنەکەی، بەمانا من، هەوڵی شاردنەوەی ئەداو ئەو جەخت و پێداگرییە شکی خەڵکەکەی کردبووە بڕواو ئیمان. پیرێژن ئەمانەی پێ گوتم. بەرلەوەش گوتبووی. ئەو رۆژانە کە بە هەر بۆنەو بیانوویەکەوە بە پلیکانەکاندا هەڵدەگەڕا، من بەرم پێدەگرت. دەیگوت: دەرکەی ژوورەکەت دادەخەی، پەردەی پەنجەرەکەشی خۆ هەمیشە دادراوەیە. بیر لەوە ناکەیتەوە بەم کارەت خەڵکی نیگەران و تووڕە دەکەی؟ من گوێم نەدەدایە. نەک هەر بەوەی کە پیرێژن دەیگوت، گوێم بە نیگەرانی و تووڕەیی خەڵکەکەش نەدەدا. نەمدەدین. نەمدەدین چۆن هەموو جووڵەو بزووتنێکم لەژێر چاوە دێریاندایە. کاتێک بەیانیان لە ماڵ دەچوومەدەر و لە کۆڵان چەند جار سەرم وەردەسووڕاند، لە پەردەی پەنجەرەکە ورد دەبوومەوە نەکا لۆیەکی بەحاستەم لادرابێ. کاتێک عەسران لە قوتابخانە دەردەچووم و یەکەورێ دەهاتمەوە بۆ ماڵ و لە ژوورەکەم لە پشت ئەو پەردە نارنجییە دەخزام، نەمدەدی خەڵکەکە کە لە کۆڵانەوە تێدەپەڕین بە چ رق و تووڕییەکەوە بە سیلەی چاو لە پەردەکەیان دەڕوانی. دواتر پەردەکە بۆ خەڵک وەک تەلیسمی لێ هاتبوو. دێوێک کە لە سەر خەزێنەی رازێکی سەیر گرنگ دانیشتبوو. ئەوان زۆر جار هاتبوونە شەڕی ئەم دیوە نارنجییە. زۆر شەو یەکەیەکەو پاشان دەستەدەستە چووبوونە سەربانی ماڵی بەرامبەر بە ژوورەکەم و تا درەنگان لە رۆشنایی و پێستی ئاگرینی دێوی پەردەکە رامابوون. بەو هیوایە کە خەواڵوو باوێشکێک بدا، یان جووڵەیەک بکاو بەقەدەر لەپە دەستێک لەو رازە ئاشکرا ببێ. بەڵام دێوی پەردە وەک هەمیشە وشیار، پاسەوانیی لە رازی ژوورەکە کردبوو.» ئەڵێ: «دواتر زانیم کە ئەو خەڵکە لەوماوەدا چەند ئەفسانەو حەقایەتیان دەربارەی ئەو دیوە نارنجییە داناوەو بۆ یەکتریان گێڕاوەتەوە. دەربارەی ئەو رازە کە دێو بەری بە ئاشکرابوونی گرتبوو. ئەو ئەفسانەو حەقایەتانە کە هەرکامیان جیاوازتر لەوی دیکەو خاڵی هاوبەشی هەموویان هەوڵ و جەسارەتی ئازایانەی ئەو خەڵکە بوو کە بەوپەڕی گیان بێزاری و لەخۆبوردووییەوە لەودیوە راپەڕیبوون.» ئەڵێ: «نمایشی ئەو بەیانییە، ئەو کۆبوونەوەو خۆپیشاندانە مەزنە لە راستیدا شۆڕشێک بوو دژ بە پەنجەرەی داخراو و دژ بە پەردەی هەمیشە دادراوەی ژوورەکە. ئەو پەردە کە بە خواستی ئەوان هەڵنەدرابووەوەو دەمەلاسکەی ویستی ئەوانی کردبوو. خەڵک ئەم بێ مەبالاتی و دەمەلاسکەیان لە چاوی من دیبوو. پەردە پەردەی ژووری من بوو. رازی پشت پەردەش رازی من و رازی منیش چیرۆکی خاتوون بوو.»

ئەمانە کە ئەیڵێ، پێشتر بە خاتوونی نەگوتبوو. بەهیچ کەسی تریشی نەگوتبوو. جگە لە من، ئەویش دوائەوە ساڵەها لەو کارەساتەو لە مەرگی خاتوون تێپەڕیبوو. خاتوون دوای ئەوە کە بە هەموو پلیکانەکاندا داگەڕا. نائومێد و خەمبار

چاوەڕوانی نووسینی دواهەم دێڕو دواهەم وشەکانی چیرۆکەکەی بوو. دەفتەری چیرۆکەکە ئێستا بەدەست ئەوەوە بوو. بەڵام قەڵەمەکەی کە لە دوو توێی دوا لاپەڕە ڕەشەکاندا بوو دنەی نووسینی نەدا. تەپ و کوتی دەرکەو هەراو هاواری خەڵکەکە پەرەی سەند. خەڵکەکە ڕەنگە ئەیانویست دەرکە لە گرێژنە بیننەدەرو لە شتومەکی هەڵچنراوی پشت دەرکەکەش بپەڕنەوە. پیرێژن تۆقاو لە ڕق و غەزەبی خەڵکەکە و شەیدای جوانی خەمباری خاتوون ئاگای لە بڕیاری ئەو نەبوو. بڕیارێک کە ئانوسات وەک بروسکەیەک بە مێشکیدا تێپەڕی. بڕیاری سووتاندنی چیرۆکی خاتوون. خاتوون بزە هەمیشەییەکەی لە سەر لێو نەبوو. تەنانەت تیزە بزەیەکی پڕ لە توانج و سووکایەتی پێکردنیش. بێ ئەو تیزەبزەش، ئەو سووک و چرووک بووبوو. داماو و دەستەوەستان بووبوو. گوتی: «ئەمە تەنیا چارەیەکە عەقڵم پێی بشکێ.» ئەوسا شەمچەی لە گیرفانی دەرهێنا. کە شەمچەکە گڕی گرت پیرێژن دوو دڵۆپ فرمێسکی لە چاویدا بینی. کە بڵێسەی گەییە دەفتەرەکە، فرمێسکەکان بە گۆنایدا خل بوونەوە و کەوتنە خوار. دەفتەری چیرۆکەکە ڕەنگە خۆشحاڵ لە هاوماڵی بڵێسە ئانوسات گڕی گرت. لە دەرەوە، یەکەم کەسانێک کە بڵێسەی ئاگرەکەیان دی، ئەو ژنانە بوون کە دەمێکە بوو پاڵیان بە دیواری ماڵەکانی بەرامبەر بە ماڵی پیرێژنەوە دابوو. یەکێکیان ئازاترو بگرە تۆقاوتر لەوانی دیکە هاواری کرد: «ئاگر. ژوورەکە ئاگری گرتووە.»
هاوارەکەی لە ناو زەنازەنای خەڵکەکەدا ونبوو. بەڵام ژنە هیوابڕ نەبوو و بەرزتر هاواری کرد.
«ژوورەکە ئاگری گرتووە.»

ئانوسات هەراو هوریای خەڵکەکە دامرکا. هەموو سەریان بەرەو سەرو چاویان لە پەنجەرەی شکاوی ژوورەکە بڕی. لەبەر تریفەی ڕوونی هەتاو، بەگران توانییان بڵێسەی ئاگر لە سەمای پردە هەڵاوێرن. تا ئەوەی کە بڵێسەکان باڵاین کشا و پەردەکەش گڕی گرت و لەبەندی پەنجەرە قوتاربوو. خەڵکەکە تۆقاو و هەراسان لە کاتێکدا لە ماڵەکە دەکشانەوە هەروا چاویان لە ژوورەکە بوو. لەو شوێنە کە ئەبوو ڕازێک ئاشکرا ببێ و هیچ ڕازێک لە ژوورەکەدا نەبوو جگە لە ئاگر کە لە پەنجەرەی شکاوەوە گەزارەی ئەکێشا. جگە لە دووکەڵێکی ڕەش کە لە بانەکەوە بەرەو ئاسمان هەڵئەچوو. کە بانی ژوورەکە هەرەسی هێناو ڕما، خەڵک کۆڵانەکەیان چۆڵکردبوو لە مەیدانی بەر قوتابخانە کۆبووبوونەوە. ئێستا ئیتر کەس هیوای بە ڕزگاربوونی دانیشتووانی ماڵەکە نەبوو و کەس نەیدەوێرا لە دەرکەی هێشتا داخراوی ماڵەکە نریک بێتەوە. بێدەنگیی کۆڵان و کڕیی جەماوەر تەنیا بە قرچە قرچی سووتانی ڕازێکی ئاشکرا نەبوو ئەشکا. دەرکە لە پڕ بەدەم جیڕەیەکی تیژەوە کرایەوە. سەرەتا پیرێژن و پاشان مامۆستای گەنجی قوتابخانە، دڵسوتاو و خەمبار، بەدەستی بەتاڵ کە بۆنی کاغەزی سوتاویان لێدەهات، لە دەرکەکەوە هاتنەدەر.

زستانی١٣٨١